

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als archeologische site van het urnengrafveld van de Dorperheide in Bocholt (Kaulille)

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Bocholt, gegeven op 25 juli 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 22 augustus 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het urnengrafveld van de Dorperheide aantoonst;

Overwegende dat het urnengrafveld van de Dorperheide van algemeen belang is omwille van de archeologische waarde;

Overwegende dat het urnengrafveld van de Dorperheide als archeologische site een archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het urnengrafveld van de Dorperheide in Bocholt (Kaulille) is gedeeltelijk nog goed bewaard, biedt door de aanwezige bovengrondse structuren een visuele 'beleving' van het prehistorische landschap, en is bovendien ingebed in een regio waarin nog verschillende andere relictten van het prehistorische cultuurlandschap goed bewaard aanwezig zijn. De site heeft dan ook een belangrijke archeologische en wetenschappelijke erfgoedwaarde. De bescherming als archeologische site beoogt in de eerste plaats een behoud van het archeologisch erfgoed op de plaats waar het zich in de bodem bevindt (een behoud *in situ*). Wanneer dit *in situ* behoud niet (meer) mogelijk is moet er steeds voor gezorgd worden dat, via archeologisch onderzoek enerzijds én een volledige integrale uitwerking en publicatie anderzijds, dit archeologisch bodemarchief wordt veiliggesteld (zogenaamd behoud *ex situ*),

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als archeologische site:

Het urnengrafveld van de Dorperheide in Kaulille, Kettingbrugweg zonder nummer in Bocholt (Kaulille), bekend ten kadaster: Bocholt, 3de afdeling, sectie A, perceelsnummer 100/C13 (deel).

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. De archeologische site heeft archeologische erfgoedwaarde:

In de Antwerpse en Limburgse Kempen is een relatief groot aantal vindplaatsen (nederzettingen, akkercomplexen, grafvelden) uit de metaaltijden en ijzertijd gekend. Deze komen echter in de meeste gevallen aan het licht in het kader van preventief onderzoek bij bouwwerken, en komen dan ook meestal in een 'versnipperde' toestand aan het licht. Veel van deze sites zijn ook sterk aangetast door het vroegere landgebruik als akker of door vroegere bouwwerkzaamheden. Sites waar in de topografie de aanwezige grafheuvels nog duidelijk zichtbaar en gaaf bewaard zijn, zijn heel schaars.

De site urnengrafveld van de Dorperheide in Kaulille, te dateren in de vroege ijzertijd, werd in het verleden gedeeltelijk opgegraven, waarbij de grafheuvels na de opgraving werden gereconstrueerd. Van de grafheuvels werden profielbanken, in een aantal gevallen de helft van de heuvel, niet onderzocht en dus bewaard 'in situ'. Hoewel er een zekere mate van verstoring is door vroeger bosbeheer, toont booronderzoek een algemeen goede bodemkundige bewaring in het nog niet opgegraven gedeelte van de site. Andere tussen en rondom de grafheuvels gelegen grafstructuren of andere sporen zullen dan ook goed bewaard zijn. Naast sporen zijn ook archeologische artefacten, grafurnen, crematieresten, en bijgiften bij de graven aanwezig.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van de archeologische site zijn:

- 1° (gereconstrueerde) grafheuvels, nog zichtbaar in de topografie;
- 2° archeologische grondsporen gerelateerd aan het grafveld (greppels, kuilen, andere sporen);
- 3° archeologische artefacten: aardewerk, menselijke crematieresten, houtskool, metalen en andere bijgiften;
- 4° sequenties geschikt voor paleo-ecologisch en ander natuurwetenschappelijk onderzoek (profielbanken van de grafheuvels, niet onderzochte grafheuvels, andere sporen en structuren).

Art. 3. Voor de beschermde archeologische site gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming van het urnengrafveld van de Dorperheide in Bocholt (Kaulille) als archeologische site beoogt in de eerste plaats een behoud *in situ* van de nog aanwezige archeologische relicten en sporen (het bodemarchief). Dit omvat uiteraard de nog op het terrein zichtbare grafheuvels, maar ook het bodemarchief tussen en rond de grafheuvels. Hier zijn immers nog grafstructuren aanwezig (in de vorm van greppels of palenkransen) waarin zich mogelijk nog bijzettingen met menselijke resten en archeologische objecten bevinden (bijvoorbeeld bijgiften bij de begravingen);
- 2° de belangrijkste waarde van archeologische sites, hun kennispotentieel, wordt zonder uitzondering gereduceerd bij een omzetting naar een *ex situ*-archief. *In situ*-bewaring

- is dan ook de enige manier om het kennispotentieel van sites op lange termijn te vrijwaren. Indien ingrepen toch niet vermeden kunnen worden, moet het kennispotentieel van de archeologisch beschermde site omgezet worden naar kennis door middel van wetenschappelijk onderzoek. Aangezien opgraven het vernietigen van alle in de bodem opgeslagen informatie betekent, is een hoge kwaliteit van eventueel preventief onderzoek van zeer groot belang, bij uitstek bij beschermde sites. Doorgedreven verwerking en publicatie zijn noodzakelijk om *ex situ* het kennispotentieel van de *in situ*-bewaring zo goed mogelijk te benaderen en zijn dus eveneens essentieel. Bij eventueel preventief archeologisch onderzoek moet dan ook getracht worden de nieuw verworven kennis maximaal in te passen in het geheel van de reeds aanwezige kennis over de zone en zijn omgeving, en de kennis van dergelijke grafvelden en de bewoningsgeschiedenis van de periode van de metaaltijden van de Kempen en Vlaanderen;
- 3° binnen de beschermde zone moet het streefdoel zijn om in het kader van noodzakelijke ontwikkelingen, de ingrepen in de bodem tot een absoluut minimum te beperken en geen reliëfwijzigingen uit te voeren. Daarenboven moet er gestreefd worden om schade aan de aanwezige grafheuvels door het huidige of toekomstige landgebruik te vermijden. Dit betekent dat onder andere schade aan de grafheuvels door windvallen (het omwaaien van bomen) en bosexploitatiewerken dient te worden vermeden. Idealiter worden de aanwezige bomen op en nabij (op een afstand van 10m) de grafheuvels dan ook verwijderd door kapping (waarbij dus de wortelstronken niet worden verwijderd), worden geen nieuwe bomen of struiken aangeplant, en wordt nieuwe boomopslag tijdig verwijderd. Voor erosie van de heuvels te vermijden, is de bedekking met een gesloten bodemdek met een niet diepwortelende, inheemse begroeiing aangewezen;
 - 4° het booronderzoek ter plaatse toonde een vrij goede bodemkundige bewaring vanaf het oppervlak (A-horizont). Dit betekent dat ook vrij oppervlakkige bodemingrepen al grote schade aan het archeologisch bodemarchief kunnen aanbrengen. Bodemingrepen, bijvoorbeeld in functie van natuurbeheer (afplaggen, frezen, klepelen, chopperen ...), binnen de beschermde zone dienen te worden vermeden en te worden vervangen door een gericht maaibeheer;
 - 5° door over of langs de grafheuvels te rijden met zware machines kan door spoorvorming, compactie en erosie ernstige schade toegebracht worden aan de grafheuvels en de site. Het rijden met machines over de grafheuvels dient vermeden te worden. In de mate van het mogelijke wordt eveneens het rijden met machines op de rest van de site gemeden. Wanneer dit laatste niet mogelijk is, kan de impact ervan geminimaliseerd worden door:
 - a) in droge periodes te werken om spoorvorming te beperken;
 - b) gebruik te maken van een optimaal patroon van routes en vaste exploitatiewegen om het aantal rijbewegingen te beperken:
 - I. optimaal gebruik van actuele wegen;
 - II. vooruit- en achteruit langs dezelfde route, of vooruit langs een nieuwe route en terug langs een al gebruikte route te bewegen;
 - III. bij elke exploitatie telkens dezelfde routes gebruiken (vaste exploitatiewegen);
 - 6° de site biedt, door de aanwezigheid van in de topografie zichtbare elementen (grafheuvels), een bijzonder educatief en commemoratief potentieel. Door het aanbrengen van afwijkende vegetatie op de grafheuvels kan het grafveld ook visueel in het landschap geaccentueerd worden. Eventueel kan op de site enige duiding voorzien worden door een infopaneel;
 - 7° het gebruik van een metaaldetector om archeologische vondsten met metalen component op te sporen dient daarom te gebeuren door een erkende archeoloog of door een erkende metaaldetectorist onder de autoriteit van een erkende archeoloog, en is enkel mogelijk en toelaatbaar in het kader van een onderzoek vanuit wetenschappelijke archeologische vraagstelling, of in functie van de opmaak of de uitvoering van een archeologienota.

In uitvoering van deze beheersdoelstellingen gelden volgende verboden:

- 1° schade aan te brengen aan de grafheuvels;
- 2° het wijzigen van het reliëf.

In uitvoering van deze beheersdoelstellingen gelden volgende verplichtingen:

- 1° het uitvoeren van een periodiek maaibeheer zodat de grafheuvels en hun directe omgeving (buffer van 10 m) gevrijwaard blijven van nieuwe boomopslag;
- 2° bij kapping van het boombestand dienen de stronken te blijven zitten, en dient het resthout (takken, boomkruinen, ...) opgeruimd te worden.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van de beschermde archeologische site zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan de beschermde archeologische site moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het wijzigen van het microreliëf;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapskenmerken tot gevolg heeft;
- 3° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 4° graafwerken in functie van natuurbeheer (plaggen, chopperen, frezen, klepelen, ...);
- 5° het plaatsen van ondergrondse leidingen;
- 6° het aanleggen of wijzigen van wegen en paden;
- 7° het rooien van bomen en struiken;
- 8° het plaatsen van installaties om het grondwaterpeil te wijzigen;
- 9° het inrichten van zones voor grondverbetering of opslag van aarde en tijdelijke werfinrichtingen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE